

Fæstelov, det troer jeg vilde være ligesaa urigtigt, som at man, naar man vilde opføre en Bygning, da vilde bygge Værelserne først og siden den Muur, som skulde omgjarde det Hele.

Fæsthering: Dersom Hans Hellighed Paven havde sidet paa det Sted, hvor den ærede sidste Taler sidder, saa vilde han neppe give ham Ret i den anden Maade, hvorpaa han troede, at Testamenter kunde blive tilintetgjorte (Naben: Det troer jeg heller ikke!); jeg troer vist, at Hans Hellighed Paven saa vilde reklamere Kirkens Godser (Naben: Men han fik dem ikke!). Jeg siger ikke, at den ærede Taler har Uret, og det mener jeg i det Hele taget om hans Betragtningssmaade af Testamenter. Testamenter til evig Tid ere ligesom Fred til evig Tid; de vare ikke længer, end de passe til Tid og Omstændigheder; thi den evige Tid, som Manden omtalte, der gjaldt Testamentet, og hvorpaa Regjeringen har sat sit Segl, var under den menneskelige Forudseenhed, at Tiden kunde passe til Testamentet, og Testamentet til Tiden, saa jeg troer, den almindelige Betragtning af denne Sag ikke søger videre end til at erkende, at vi have fuldkommen Ret til at lovgive over den. Derimod er jeg meget mere enig med den sidste ærede Taler i hvad han senere sagde. Jeg har fra det første Dieblis af, da Lovudkastet blev fremlagt, og ogsaa nu, da jeg seer, hvorledes man har villet ændre det, havt den Overbeviisning, at ingen af disse Løsninger var heldig, fordi ingen af dem, saa forekommer det mig, havde opfattet Sagen saaledes, som den virkelig stod. Vi skulle ikke tilintetgjøre Testamenterne, men vi skulle udvikle Testamenterne overeensstemmende med den Aand og Sandhed, som ligger paa Bunden af dem; den skulle vi see at sætte os saa godt ind i, som vi kunne, og til enhver Tid skulle vi bestemme over de Gjenstande, som Testator har bestemt over, saa godt og saa sikkert, vi kunne gjøre det, for at naae det

derved tilføjede Formaal. I det Testament, som her foreligger, er et dobbelt Formaal, det ene at forsørge visse Personer ved Indtægten af Godset. Dette Formaal troer jeg ikke, Noget har troet var tilfidesat; jeg troer heller ikke, den ærede Taler har meent, at Testamentet i denne Henseende blev stødt overende, hvilket af de foreliggende Forslag der end blev vedtaget. Det kan jeg altsaa aldeles tilfidesætte; kun vil jeg indrømme, at efter at man lader det hvile paa et andet Grundlag, end det før har hvilet paa, vil man gjøre vel i, om muligt at gjøre dette Underlag stærkere og mere omfattende. Den anden Deel af Testamentet indeholder, om jeg saa maa kalde det, en Bøndeforsorgelse eller en Befolkningsforsorgelse paa de kaldrengifte Godser. Man maa vel lægge Mærke til, at dengang dette Testament blev oprettet, gik det egentlig ud paa at forsørge Bønderne paa Bøndergaardene efter den Stik og Brug, som da fulgtes, at forsørge i Grunden samtlige Familier og samtlige Personer paa hele Godset. Den overskydende Indtægt, som kunde antages at blive erhvervet paa Familiernes Hænder ved den ringe Afgift, hvorfor de skulde sidde ved Godset og ved det meget lidet trykkende Hoveri — thi det var det, som dengang gjaldt meest for Afgift —, som blev dem paalagt, har Testator upaatvivseligt anseet for et vigtigt Middel til at sikke den hele Bøndebefolkning, som han havde at raade over som Herre. Hvilke af de to Beie, som her ere foreslaaede, man nu end følger, saa vil man, saavidt jeg troer, Intet have gjort for dette Formaal; man bringer ved dem begge disse Bestikkelser, der have været paatænkte at være en Forsorgelseskilde for den hele Godsbefolkning, over paa en enkelt Families Haand, og tager slet ikke Hensyn til det hele Sameie, som paa en Maade bestaaer ved Testamentet, som paa en Maade ligger i Testamentet.